

Manifest van Klimaatgesprekken voor een oneindig goed Nederland

Inleiding

Overheden, bedrijven en individuen zetten zich overal ter wereld in om klimaatverandering tegen te gaan en duurzamere samenlevingen te realiseren. Maar verandering gaat langzaam en is lastig. Terwijl de wetenschap helder is: het klimaat zal steeds ingrijpender onze samenleving ontwrichten, tenzij we snel en veel veranderen.

Wij willen met dit manifest verhelderen hoe wij willen bijdragen vanuit Stichting Klimaatgesprekken aan deze snelle verandering voor een oneindig goed Nederland. Dit manifest bestaat uit een wens, visie en vijf pijlers. We hopen dat deze je aanspreken of nieuwsgierig maken, zodat we van hieruit samen de veranderingen kunnen vormgeven.

Wens: positieve verandering

Klimaatgesprekken wil een bijdrage leveren aan het verminderen van de CO₂ uitstoot en CO₂ equivalenten van individuen om daarmee klimaatverandering tegen te gaan en Nederland oneindig goed te houden.

Visie

Ons werk is gestoeld op de volgende overtuigingen:

- Het tegengaan van klimaatverandering heeft voor een groot deel te maken met keuzes en het gedrag van mensen;
- Mensen kiezen alleen voor een klimaatvriendelijkere samenleving, als zij deze als beter zien, niet omdat het moet, maar omdat het inspireert, verbindt en goed voelt;
- Wij geloven daarom in een gedragsveranderingsmethode, die gebruik maakt van inzichten uit de klimaatpsychologie.

De inzichten uit de klimaatpsychologie laten zich samenvatten in vijf pijlers. Deze vormen de basis van de methode en al onze activiteiten.

De eerste pijler is onderkennen dat aandacht nodig is voor actie.

We maken continue keuzes over wat onze aandacht krijgt. Waar anderen zich mee bezig houden, heeft een grotere kans om onze aandacht te krijgen. Zowel in de media, politiek als in het privé gesprek horen we weinig over klimaatverandering en wat individuen zelf kunnen doen. Door dit te veranderen, vergroten we de kans voor actie en draagvlak.

De tweede pijler is dat daden meer zeggen dan woorden.

De klimaatpsychologie leert ons over cognitieve dissonantie: als onze gedachten niet overeenkomen met ons gedrag, dan zijn we geneigd deze 'cognitieve dissonantie' op te heffen. Soms door ons gedrag te veranderen, maar nog vaker door onze gedachten aan te passen. Leven in een klimaatvriendelijke samenleving, betekent dus voor velen: denken dat klimaatverandering meevalt, niet onze verantwoordelijkheid is, niet door ons beïnvloedt wordt, et cetera. En we interpreteren ook de boodschappen van anderen door de bril van cognitieve dissonantie: zolang iedereen om ons heen keuzes maakt met grote klimaatimpact, zelfs klimaatwetenschappers, dan zal het wel meevallen met de ernst en de urgentie. Cognitieve dissonantie verklaart tegelijk waarom we niet sneller veranderen en hoe we wel kunnen versnellen. Want als we individuen handelingsperspectief geven om zelf hun klimaatimpact te verkleinen, vergroten we de kans enorm dat iedereen een klimaatvriendelijke samenleving belangrijk vindt.

De derde pijler is met mededogen en respect kijken naar onze irrationaliteit in het omgaan met klimaatverandering en keuzes met klimaatimpact.

Nieuws over klimaatverandering is vaak slecht nieuws. Hoewel we als mensen voorgebakken zijn om aandacht te geven aan gevaar, werkt dit averechts, als niet duidelijk is wat we kunnen doen om het gevaar af te weren. Dan beschermen we ons liever voor de angst: door ontkenning van het nieuws, uitstel van de actie, de verantwoordelijkheid bij anderen leggen en talloze andere manieren. Of, als we de realiteit van klimaatverandering wel erkennen, dan kunnen we ons lamgeslagen, verdrietig of onmachtig voelen. Emoties die niet bevorderen dat we in actie komen.

Met deze pijler beogen we dus aandacht te vragen voor klimaatverandering op een manier die rekening houdt met wat wij menselijk gezien nodig hebben om te veranderen: zoals humor, hoop en handelingsperspectief. En zoals moed, motivatie en vertrouwen. Dat werkt beter dan schuld, verboden en angst of minder moeten, mag niet. Deze pijler onderkent dat de manier waarop wij omgaan met klimaat-gerelateerde thema's sterk verankerd is in ons mens-zijn, zowel intern (van onze identiteit tot en met onze ingesleten gewoontes) als extern (onze sociale groepen en onze systemen). Bovendien is er naast het bedreigende nieuws, ook steeds meer hoopgevend nieuws. Zoals dat de prijs per kWh uit hernieuwbare energie inmiddels lager kan zijn dan uit fossiele bronnen.

De vierde pijler is persoonlijke empowerment en duurzaamheid van binnenuit.

Kiezen voor verandering en een andere levensstijl is makkelijker als de samenleving die we voor ogen hebben aansluit bij onze eigen en positieve waarden. Deze intrinsieke waarden en behoeftes blijken voor de meeste mensen overeen te komen: denk aan gezond en genoeg voedsel, veiligheid, weinig sociale spanningen, rechtvaardigheid en solidariteit en behouden van wat goed is. Door de bewustwording van de verbondenheid van persoonlijke leefstijlkeuzes met onze leefwereld en mensen om ons heen en vice versa komt duurzaamheid van binnenuit: als een wens om invulling te geven aan persoonlijke waarden en wensen.

De vijfde pijler is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen en nemen.

We kunnen samen de verandering zijn die we willen zien. Onze systemen van regelgeving, productie, consumptie en samenleven zijn zo verweven met elkaar dat het te simpel zou zijn om te denken dat één terrein de oplossing kan bieden. Een tankstation heeft klanten nodig voor elektrische laadpalen en een klant heeft elektrische laadpalen nodig voordat hij voor elektrisch vervoer kiest. Door zelf de eerste stap te zetten, maak je beweging in andere delen van het systeem makkelijker. Vanuit deze pijler is het behulpzamer om de vraag te stellen: “Hoe kan ik veranderen en de ander helpen?”, dan om de vraag te stellen: “Waarom verandert die ander niet?”.

De persoonlijke empowerment van de vierde pijler wordt dus nog sterker door verbondenheid met aanmoedigende anderen die ook verantwoordelijkheid nemen uit de vijfde pijler.

Tot slot een optimistische noot uit de klimaatpsychologie: de veranderingen zijn uitdagend en zullen veel vragen van onze creativiteit, inzet en het vermogen te verbinden. Maar als we het samen doen en we het gewend zijn, is klimaatvriendelijk (samen)leven de nieuwe gewoonte geworden die moeiteloos voelt.